

CÂN BẰNG QUYỀN CỦA CHỦ SỞ HỮU GIỐNG CÂY TRỒNG VÀ NGƯỜI SỬ DỤNG GIỐNG CÂY TRỒNG TRONG QUY ĐỊNH CỦA PHÁP LUẬT VỀ BẢO HỘ QUYỀN ĐỐI VỚI GIỐNG CÂY TRỒNG⁽¹⁾

■ Trần Văn Hải

*Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn
Đại học Quốc gia Hà Nội*

1. Mở đầu

Theo Hiệp hội Quốc tế về bảo hộ giống cây trồng mới (*Union for the Protection of New Varieties of Plants - UPOV*), tính đến ngày 18/9/2022⁽²⁾ thì UPOV đã có:

- 78 thành viên (trong đó có 2 tổ chức liên chính phủ và 76 quốc gia), Việt Nam là quốc gia thành viên UPOV từ 24/12/2006;
- 19 quốc gia đang làm thủ tục gia nhập UPOV (*States and intergovernmental organizations which have initiated the procedure for acceding to the UPOV Convention*), trong đó có Myanmar, Philippines thuộc ASEAN;
- 23 quốc gia đang làm thủ tục để được hỗ

trợ xây dựng luật theo UPOV (*States and inter-governmental organizations which have been in contact with the Office of the Union for assistance in the development of laws based on the UPOV Convention*), trong đó có Cambodia, Indonesia, Laos, Thailand thuộc ASEAN.

Nếu thống kê rộng thêm ASEAN+, bao gồm Trung Quốc, Nhật Bản, Hàn Quốc, Ấn Độ, Australia và New Zealand, thì cho thấy Hàn Quốc và Ấn Độ không phải là thành viên UPOV. [1]

Theo Báo cáo Nghiên cứu thị trường Statista (2022), công bố vào ngày 27/7/2022, thống kê sản lượng gạo do các nước xuất khẩu hàng đầu thế giới năm 2021, vị trí thứ nhất thuộc về Ấn

Độ với 18.75 triệu tấn, tiếp theo là Việt Nam và Thái Lan cùng với 6.5 triệu tấn, đứng vị trí thứ hai trên thế giới. [2]

Như vậy, trong 3 quốc gia xuất khẩu gạo hàng đầu thế giới thì chỉ có Việt Nam là thành viên UPOV, Ấn Độ không phải là thành viên UPOV và Thái Lan đang làm thủ tục để được hỗ trợ xây dựng luật theo UPOV.

Việt Nam đã ban hành các quy định về sở hữu trí tuệ (SHTT), trong đó có quy định về bảo hộ giống cây trồng phù hợp với thông lệ thế giới.

Bài viết này khảo sát quy định quốc tế về bảo hộ giống cây trồng, quy định của Ấn Độ và Thái Lan về bảo hộ giống cây trồng, đề xuất các giải pháp hoàn thiện pháp luật Việt Nam về bảo hộ giống cây trồng trong bối cảnh hội nhập kinh tế quốc tế.

2. Khái quát quy định quốc tế và một số quốc gia về bảo hộ giống cây trồng

2.1. Khái quát Công ước quốc tế về bảo hộ các giống cây trồng mới

UPOV được thành lập bởi Công ước quốc tế về bảo hộ các giống cây trồng mới (*International Convention for the Protection of New Varieties of Plants*). Công ước được thông qua tại Paris vào năm 1961 và được sửa đổi vào các năm 1972, 1978 và 1991.

Sáng kiến thành lập UPOV do các công ty giống cây trồng ở châu Âu khởi xướng năm 1956, kêu gọi tổ chức một hội nghị để xác định các nguyên tắc cơ bản về bảo hộ giống cây trồng. Phiên bản đầu tiên của công ước UPOV đã được phê chuẩn vào năm 1961. Từ giữa những năm 1990, đã có nhiều quốc gia tham gia công ước, vì Hiệp định TRIPS bắt buộc các thành viên WTO phải ban hành pháp luật về bảo hộ giống cây trồng, tuy nhiên Hiệp định TRIPS không yêu cầu tuân thủ UPOV nhưng quy định có thể dùng hệ thống sui generis (*sui generis system*) để bảo hộ giống cây trồng, ví dụ có thể quy định về bảo hộ giống cây trồng bằng hệ thống patent. [3] ⁽³⁾

Để một quốc gia hoặc tổ chức liên chính phủ trở thành thành viên UPOV, thì họ cần phải thực hiện các

yêu cầu của UPOV về việc xây dựng pháp luật bảo hộ giống cây trồng. Một số quốc gia đã bị từ chối tư cách thành viên vì pháp luật bảo hộ giống cây trồng của họ đã cho phép nông dân tự cung tự cấp được tái sử dụng và trao đổi hạt giống (*granted exceptions for subsistence farmers to reuse and exchange seeds*). [4]

Văn kiện 1991 của UPOV đã quy định phạm vi các quyền tối thiểu mà các quốc gia thành viên phải dành cho tác giả tạo ra giống cây trồng mới và quy định về tiêu chuẩn của các giống cây trồng mới được bảo hộ gồm các yếu tố:

- Tính mới (new);
- Tính khác biệt (distinct);
- Tính đồng nhất (uniform);
- Tính ổn định (stable).

UPOV đã có những tác động tích cực đến việc phát triển nông nghiệp. Trong một nghiên cứu do Noleppa, Steffen (2017) thực hiện, đã đánh giá tác động của việc bảo hộ giống cây trồng đến kinh tế - xã hội của Việt Nam 10 năm sau khi gia nhập UPOV. Nghiên cứu này cho thấy năng suất của 3 loại cây chủ lực: tăng 18% đối với gạo, tăng 30% đối với ngô và tăng 43% đối với khoai lang. [5]

Tuy nhiên, trong thực tế không phải tất cả các quốc gia có năng suất/sản lượng cao trong nông nghiệp đều là thành viên UPOV, xin dẫn chứng trường hợp của Ấn Độ và Thái Lan (hai quốc gia cùng với Việt Nam thuộc top đầu thế giới về xuất khẩu gạo).

2.2. Khái quát quy định của Ấn Độ về bảo hộ giống cây trồng

Năm 2001, Ấn Độ đã ban hành Đạo luật bảo hộ giống cây trồng và quyền của

nông dân (*Protection of Plant Varieties and Farmers Rights Act, 2001*), Đạo luật quy định việc thiết lập một hệ thống hiệu quả để bảo hộ giống cây trồng, quy định quyền của nông dân và người tạo giống cây trồng và khuyến khích phát triển các giống cây trồng mới.

Đạo luật 2001 đã dành toàn bộ Chương 6 quy định về các quyền của nông dân (Farmers' Rights), trong đó quy định nông dân tự do sử dụng, trao đổi, cất giữ và gieo lại các giống được bảo hộ, miễn là họ không bán hạt giống dưới tên thương mại, cho phép nông dân sản xuất và phân phối các giống cây trồng truyền thống mà chưa đăng ký. Đây là lý do chính mà Ấn Độ chưa tham gia UPOV.

Cần thấy rằng, Đạo luật bảo hộ giống cây trồng và quyền của nông dân 2001 đã có những quy định không phù hợp với thông lệ trong quá trình hội nhập kinh tế quốc tế, đặc biệt là quy định về kêu gọi đầu tư từ nước ngoài. Đã có xung đột xảy ra, năm 2019 Công ty PepsiCo Ấn Độ đã khởi kiện nông dân ở bang Gujarat vì đã sử dụng giống khoai tây do PepsiCo là chủ sở hữu. Quan điểm của PepsiCo là buộc phải sử dụng biện pháp tố tụng tư pháp để bảo vệ lợi ích lớn hơn của hàng nghìn nông dân Ấn Độ đang tham gia vào chương trình hợp tác trồng khoai tây của PepsiCo. Tuy nhiên, nông dân ở bang Gujarat, Ấn Độ lại cho rằng họ không xâm phạm quyền đối với giống khoai

tây của bất kỳ chủ thể nào, hành vi của họ thuộc khuôn khổ mà pháp luật Ấn Độ cho phép. [6]

2.3. Khái quát quy định của Thái Lan về bảo hộ giống cây trồng

Năm 1999, Thái Lan đã ban hành Đạo luật bảo hộ giống cây trồng (*Plant Varieties Protection Act, B.E. 2542 - 1999*). Về cơ bản, Đạo luật này đã tuân thủ quy định của UPOV, nhưng đảm bảo nhiều quyền cho nông dân. Nông dân được phép trồng lại nguồn hạt giống đã cất giữ tại trang trại đối với những giống được bảo hộ nhưng chỉ trên mảnh đất của họ. Điều đó có nghĩa là họ không được phép trao đổi hoặc bán hạt giống. Đối với một số cây trồng nhất định, có sự hạn chế về số lượng hạt giống mà nông dân có thể trồng lại, những người tạo giống cây trồng phải chia sẻ doanh thu với Quỹ bảo vệ giống cây trồng do nhà nước vận hành (*state-run Plant Varieties Protection Fund*).

Quyền của nông dân theo quy định của Đạo luật bảo hộ giống cây trồng 1999 được mở rộng, họ đã tự sản xuất hạt giống gạo và ngô chất lượng tốt để sử dụng cho

Công ty PepsiCo khởi kiện những người nông dân Ấn độ vì trồng giống khoai tây do PepsiCo làm chủ sở hữu

các nhu cầu của họ. Năm 2011, phong trào “Hạt giống tự do” (“*Freedom Seeds*”), được thành lập trong Mạng lưới nông nghiệp thay thế (*Alternative Agriculture Network*), có thể sản xuất 100 tấn giống lúa jasmine và lúa truyền thống mỗi năm. Hàng năm trước khi mùa trồng lúa bắt đầu, “*Freedom Seeds*” tổ chức các cuộc trao đổi hạt giống để nông dân có thể mua, bán hoặc trao đổi. Một doanh nghiệp “*Freedom Seeds*” có tên là Praaw Farmer Seeds Enterprises ở Chiang Mai, có thể sản xuất ngô lai năng suất cao, hiện chiếm 10% thị trường hạt giống ngô. Các doanh nghiệp “*Freedom Seeds*” đã chỉ ra rằng cộng đồng có thể đạt được giá trị từ kỹ năng của người nông dân, tự do sản xuất giống tạo cơ hội tốt để nâng cao và đa dạng hóa thu nhập ở các vùng nông thôn.

Năm 2017, Bộ Nông nghiệp Thái Lan (*Thai Department of Agriculture*) đã đề xuất dự thảo sửa đổi Đạo luật bảo hộ giống cây trồng 1999 cho phù hợp với quy định của UPOV 91, tuy nhiên Dự thảo này đã vấp phải sự phản đối của nông dân. Cho đến nay, Dự thảo này vẫn chưa được phê duyệt, vì còn nhiều tranh cãi cho rằng dự thảo này không bảo vệ nông dân và có thể dẫn đến một thị trường hạt giống độc quyền ở Thái Lan.[7]

Như vậy, có thể thấy rằng, quy định của Ấn Độ và của Thái Lan về bảo hộ giống cây trồng có những điểm khác biệt với quy định của UPOV 1991, theo đó nhấn mạnh đến quyền của nông dân, dẫn đến có thể khó khăn trong việc kêu gọi đầu tư nước ngoài trong quá trình hội nhập kinh tế quốc tế.

3. Quy định của pháp luật Việt Nam về bảo hộ giống cây trồng

Văn bản quy phạm pháp luật đầu tiên liên quan đến giống cây trồng là Nghị định số 7/1996 về quản lý giống cây trồng, để tăng cường hiệu lực quản lý Nhà nước về giống cây trồng, nhằm nâng cao năng suất, chất lượng và nhân nhanh các giống tốt phục vụ sản xuất.

Tiếp theo là Nghị định số 13/2001/NĐ-CP, nhằm bảo hộ quyền lợi của các tổ chức, cá nhân chọn tạo hoặc có quyền thừa kế hợp pháp các giống cây trồng mới

trên lãnh thổ Việt Nam (bao gồm giống cây nông nghiệp và giống cây lâm nghiệp, trong Nghị định này được gọi là giống cây trồng mới); khuyến khích tổ chức, cá nhân thuộc các thành phần kinh tế đầu tư chọn tạo, sử dụng giống cây trồng mới; góp phần phát triển nông nghiệp và nông thôn. Nghị định này cũng quy định các nguyên tắc, điều kiện được cấp Văn bằng bảo hộ giống cây trồng mới, trình tự, thủ tục cấp Văn bằng bảo hộ; quyền lợi và nghĩa vụ của chủ sở hữu Văn bằng bảo hộ; đình chỉ, hủy bỏ Văn bằng bảo hộ; quản lý Nhà nước và xử phạt liên quan đến bảo hộ giống cây trồng mới.

Pháp lệnh số 15/2004/PL-UBTVQH11 quy định về quản lý và bảo tồn nguồn gen cây trồng; nghiên cứu, chọn, tạo, khảo nghiệm, kiểm định, kiểm nghiệm, công nhận, bảo hộ giống cây trồng mới; bình tuyển, công nhận cây mẹ, cây đầu dòng, vườn giống, rừng giống; sản xuất, kinh doanh giống cây trồng; quản lý chất lượng giống cây trồng.

Luật SHTT 2005, sửa đổi, bổ sung 2009, 2019 đã quy định về bảo hộ giống cây trồng mới, đặc biệt là Luật sửa đổi 2022 (sau đây gọi tắt là Luật SHTT 2022) đã chỉnh sửa, bổ sung một số quy định nhằm tương thích với Công ước UPOV 1991, đảm bảo hiệu quả bảo hộ giống cây trồng trong bối cảnh hội nhập kinh tế quốc tế.

Luật SHTT 2022 đã có những thay đổi căn bản phù hợp Công ước UPOV 1991, như Điều kiện chung đối với giống cây trồng được bảo hộ quy định *Giống*

cây trồng được bảo hộ là giống cây trồng được chọn tạo hoặc phát hiện và phát triển, có tính mới, tính khác biệt, tính đồng nhất, tính ổn định và có tên phù hợp. Quy định mới đã bỏ cụm từ “thuộc Danh mục loài cây trồng được Nhà nước bảo hộ do Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn ban hành”.

Về việc bỏ cụm từ vừa nêu là phù hợp với sự phát triển của khoa học và công nghệ, với mối quan hệ giữa “tồn tại xã hội” và “ý thức xã hội”, vì Danh mục loài cây trồng được Nhà nước bảo hộ là một yếu tố thuộc “ý thức xã hội” bao giờ cũng chậm hơn sự phát triển của “tồn tại xã hội”, một giống cây trồng được chọn tạo hoặc phát hiện và phát triển có thể không được bảo hộ, nếu nó không thuộc Danh mục loài cây trồng được Nhà nước bảo hộ.

Thực tế cho thấy, văn bản quy phạm pháp luật mới nhất là Thông tư số 28/2015/TT-BNNPTNT của Bộ trưởng Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn ban hành Danh mục loài cây trồng được bảo hộ, kèm theo Thông tư này Danh mục loài cây trồng được bảo hộ tại Việt Nam bao gồm 107 loài cây trồng.

Bài viết này không đặt nhiệm vụ phân tích những điểm mới của Luật SHTT 2022 về giống cây trồng, mà chỉ giới hạn một số đề xuất nhằm hoàn thiện việc bảo hộ giống cây trồng trong bối cảnh hội nhập kinh tế quốc tế của Việt Nam.

4. Đề xuất nhằm hoàn thiện việc bảo hộ giống cây trồng

4.1. Mối quan hệ giữa nhãn hiệu và giống cây trồng

Luật SHTT 2022 quy định nhãn hiệu bị từ chối bảo hộ nếu trùng hoặc tương tự đến mức gây nhầm lẫn với tên giống cây trồng đã hoặc đang được bảo hộ tại Việt Nam nếu dấu hiệu đó đăng ký cho hàng hóa là giống cây trồng cùng loài hoặc thuộc loài tương tự hoặc sản phẩm thu hoạch từ giống cây trồng.

Quy định này xuất phát từ thực tiễn giấy chứng nhận đăng ký nhãn hiệu được cấp cho chủ văn bằng bảo hộ giống cây trồng và sau khi kết thúc thời hạn bảo hộ giống cây trồng, chủ văn bằng bảo hộ giống cây trồng đã sử dụng quyền của chủ sở hữu nhãn hiệu để ngăn cấm người khác sử dụng tên giống cây trồng đó. Khi nhãn hiệu đã được bảo hộ thì nhãn đó không thể bị hủy bỏ sau thời hạn 5 năm (trừ trường hợp nộp đơn không trung thực), trong khi các chủ thể sản xuất kinh doanh giống cây trồng có tên giống trùng với nhãn hiệu vẫn được quyền/có nghĩa

Cần hoàn thiện việc bảo hộ giống cây trồng trong bối cảnh hội nhập quốc tế

vụ sử dụng tên của giống cây trồng đó trên sản phẩm, dẫn đến một số bất cập trong thực tiễn thi hành.

Quy định này là phù hợp với thông lệ quốc tế và pháp luật một số quốc gia (ví dụ như Hoa Kỳ). Như đã biết, ngày 06/03/2020, Cục trưởng Cục Trồng trọt, Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn ban hành Quyết định số 45/QĐ-TT-VPBH về bảo hộ Giống lúa ST25 cho chủ doanh nghiệp tư nhân Hồ Quang Trí và tác giả là ông Hồ Quang Cua.

Ngày 18/06/2020, I&T ENTERPRISE, INC. có địa chỉ tại 1635 S San Gabriel Blvd. San Gabriel, California, United States, 91776, đã nộp đơn yêu cầu Cơ quan Sáng chế và Nhãn hiệu Hoa Kỳ (USPTO) bảo hộ nhãn hiệu ST25. Ngày 01/08/2021, USPTO thông báo ST25 là tên một giống lúa đã được Việt Nam bảo hộ (*“ST25” is the name of a rice variety from Vietnam that is processed from unhusked rice harvested*), sau đó USPTO thông báo từ chối bảo hộ nhãn hiệu ST25. [8]

4.2. Về giới hạn quyền giữ giống cây trồng

Trong *Báo cáo Đánh giá tác động dự án Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Sở hữu trí tuệ* của Bộ Khoa học và Công nghệ (2020) đã ghi về quyền đối với giống cây trồng, đảm bảo mức độ bảo hộ thỏa đáng và cân bằng giữa quyền lợi của chủ thể quyền và của xã hội thông qua việc hợp lý hóa cơ chế bảo hộ quyền đối với giống cây trồng (mở rộng đối tượng bảo hộ, giới hạn quyền về việc giữ giống). [9]

Tuy nhiên Luật SHTT 2022 không quy định giới hạn quyền về việc giữ giống.

Như đã biết, theo quy định của UPOV và của pháp luật Việt Nam, điều kiện để giống cây trồng được bảo hộ bao gồm: Tính mới (new); Tính khác biệt (distinct); Tính đồng nhất (uniform); Tính ổn định (stable). Trong đó, tính đồng nhất được nhận biết bởi “kiểu hình”, còn tính ổn định được quy định bởi “kiểu gen”. Thực tế cho thấy, người sử dụng giống cây trồng có thể nhận biết dễ dàng về “kiểu hình” còn không thể nhận biết khả năng phân ly (không ổn định) của giống

cây trồng qua các thế hệ. Về khía cạnh di truyền học, một giống cây trồng hoàn toàn có thể bị “biến dị” qua các thế hệ. Nếu không giới hạn quyền về việc giữ giống, thì trong thực tế người sử dụng giống cây trồng có thể vô tình làm cho giống cây trồng mất “tính đồng nhất”, tác động tiêu cực đến việc lưu giữ giống cây trồng.

Mặc dù Luật SHTT 2022 đã quy định Nghĩa vụ của chủ Bằng bảo hộ giống cây trồng: Lưu giữ giống cây trồng được bảo hộ, cung cấp thông tin, vật liệu nhân giống của giống cây trồng được bảo hộ theo yêu cầu của cơ quan bảo hộ giống cây trồng; duy trì tính ổn định của giống cây trồng được bảo hộ theo tính trạng mô tả tại thời điểm cấp Bằng bảo hộ giống cây trồng. Nhưng cần quy định rõ giới hạn quyền về việc giữ giống cây trồng, để tránh tác động tiêu cực như đã phân tích.

Mặt khác, quy định rõ về giới hạn quyền về việc giữ giống cây trồng còn để cân bằng lợi ích giữa chủ văn bằng bảo hộ giống cây trồng, tác giả giống cây trồng và người sử dụng giống cây trồng. Ông Nguyễn Thanh Minh, Giám đốc Trung tâm Hỗ trợ dịch vụ giống cây trồng Việt Nam cho rằng, việc được phép giữ giống cây trồng là đặc quyền nhưng đặc quyền này cần phải được giới hạn ở mức hợp lý, đảm bảo cân bằng lợi ích. “Giới hạn nông dân giữ giống” là vấn đề nhạy cảm đối với tất cả các quốc gia khi đàm phán gia nhập UPOV mà không riêng gì Việt Nam. Tuy nhiên, đây là quy định bắt buộc đối với một quốc gia thành viên UPOV nhằm thực thi có hiệu quả hệ

thống bảo hộ giống cây trồng, với mục tiêu khuyến khích chọn tạo giống cây trồng mới.

Như vậy, quy định rõ giới hạn quyền về việc giữ giống cây trồng còn nhằm tránh trường hợp xung đột như đã diễn ra ở Ấn Độ và Thái Lan như đã phân tích làm ảnh hưởng đến đầu tư nước ngoài trong quá trình hội nhập kinh tế quốc tế.

4.3. Đăng ký quyền đối với giống cây trồng

Luật SHTT 2022 quy định tổ chức, cá nhân được chuyển giao, thừa kế, kế thừa quyền đăng ký bảo hộ giống cây trồng.

Trong thực tế giống cây trồng được chọn tạo hoặc phát hiện và phát triển có thể là kết quả của nhiệm vụ khoa học và công nghệ được đầu tư bằng nhiều nguồn vốn, trong đó có các nhà tài trợ nước ngoài thì quyền đăng ký bảo hộ giống cây trồng có thể không đơn giản.

5. Kết luận

Bài viết đã khảo sát và phân tích quy định quốc tế, quy định của Việt Nam, Ấn Độ và Thái Lan về bảo hộ giống cây trồng. Kết quả phân tích cho thấy, có tác động tích cực từ việc bảo hộ giống cây trồng theo quy định của UPOV, tuy nhiên không thấy mối quan hệ giữa việc bảo hộ giống cây trồng theo quy định của UPOV với lợi ích của nông dân như trường hợp của Ấn Độ và Thái Lan.

Những đề xuất của bài viết cho thấy, cần lưu ý lợi ích của nông dân với quyền và lợi ích hợp pháp của tác giả và chủ sở hữu giống cây trồng trong quá trình hội nhập kinh tế quốc tế./.

Chú thích:

⁽¹⁾ Bài viết được bổ sung từ tham luận “Hoàn thiện quy định của pháp luật Việt Nam về bảo hộ quyền đối với giống cây trồng trong bối cảnh hội nhập kinh tế quốc tế”, đã trình bày tại Hội thảo khoa học “Pháp luật Sở hữu trí tuệ trong bối cảnh hội nhập quốc tế và Cách mạng công nghiệp 4.0” do Trường Đại học Luật Hà Nội tổ chức ngày 31/10/2022.

⁽²⁾ Số liệu cập nhật đến 09/4/2023.

⁽³⁾ Hoa Kỳ là thành viên UPOV từ ngày 22/01/1999, nhưng vẫn bảo lưu, cụ thể: “Căn cứ vào Điều 35 (2), Hoa Kỳ sẽ tiếp tục bảo hộ các giống cây trồng được tái sản xuất vô tính bằng

quyền sở hữu công nghiệp, khác với quyền của nhà tạo giống và do đó, không áp dụng các điều khoản của Công ước này đối với các giống đó” (Pursuant to Article 35(2), the United States will continue to provide protection for asexually reproduced varieties by an industrial property title other than a breeder’s right and will not, therefore, apply the terms of this Convention to those varieties) - UPOV Notification No. 69: Ratification by the United States of America of the 1991 Act. UPOV. January 22, 1999.

Tài liệu tham khảo:

1. UPOV (2021), *Member of the International Union for the Protection of New Varieties of Plants*.
2. Statista (2022), *Principal rice exporting countries worldwide 2021/2022*, M. Shahbandeh, Jul 27, 2022.
3. UPOV Notification No. 69: *Ratification by the United States of America of the 1991 Act*. UPOV. January 22, 1999.
4. Examination of the Conformity of the Philippine Plant Variety Protection Act of 2002 With the 1991 Act of the UPOV Convention. UPOV. March 5, 2007; Examination of the Conformity of the Protection of New Plant Varieties Act 2004 of Malaysia With the 1991 Act of the UPOV Convention. UPOV. February 2, 2005.
5. Noleppa, Steffen (2017), *The socio-economic benefits of UPOV membership in Viet Nam: An ex-post assessment on plant breeding and agricultural productivity after ten years*, FFA Research GmbH.
6. Rishi Iyengar and Swati Gupta (2019), *PepsiCo offers to settle with Indian farmers it sued over potatoes for Lays chips*, CNN Business, Fri April 26, 2019.
7. Grain (2019), *Asia under threat of UPOV 91*, <https://grain.org/en/article/6372-asia-under-threat-of-upov-91>.
8. USPTO (2021), *ST25 - I&T Enterprise, Inc. Trademark Registration* (uspto.report), Status 2021-08-01 UTC.
9. Bộ KH&CN (2020), *Báo cáo Đánh giá tác động dự án Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Sở hữu trí tuệ*.